„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на цел табаку, а уторницом на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 36. У Новом Саду у недељу 6. (18.) марта 1883. ГОДИНА XVIII.

ТЕЛЕГРАМИ „ЗАСТАВИ.“

Сентомаш, 5. марта. Данас обдржана редовна главна скупштина црквене општине једногласно закључила представку на саборски одбор, молећи сазив сабора, који би наше народно-црквене ствари против насиља калуђерског одбранио и автономију очувао.

Будапешта, 5. марта. Тиса одговорио Политу и другим народносним посланицима познатим начином. Посланик Гул, као предлагач саског предлога, жестоко репликовао Тиси. Владин предлог великом већином примљен.

БЕСЕДА Дра МИХ. ПОЛИТА-ДЕСАНЧИЋА

држана у угар. сабору дана 15. марта п. р.

(По стенографији.)

Поштовани доме! У течају ове дугачке расправе говорено је о законском предлогу за средње школе са различног гледишта. Било је говора са дидактичног гледишта, са вероисповедног, са народносног. Али ја мислим да само једно гледиште може бити меродавно, а то је: да ли тај законски предлог одговара добро схваћеној културној политици Угарске. Нема сумње, да у свакој образованој држави културна политика спада међу најплеменитије, најузвишеније задатке државне. Управо, новија цивилизација означује место образованим државама по ступњу њихове културе. Угарска на жалост нема такову културу, која би ју стављала у прве редове цивилизованих држава. Угарску обично стављају у ред источних држава. Са неког гледишта са основом, но са другог гледишта сасвим неосновано. Угарска заиста наличи на источне државе у колико има развијених индивидуалности, које неће да се слију у културно јединство, већ се противе културној асимилацији. Но с друге стране у Угарској веза, која нас скопчава са западом, никад прекинута била није — дочим у источних држава упадајем османским почетци културе беху уништени, и источне државе морају све с нова да стварају. Разлика је даклем та, што Угарска има своју културну традицију, своје културно предање. Питање је само, какве је природе та традиција? На сваки начин само такова, која одговара тим индивидуалностима како су се током повеснице развиле.

Поштовани доме! Неда се приписати случају, да су у Угарској вероисповести тако велику, тако огромну улогу играле, као нигде иначе у Европи. Вероисповести беху свагда тако снажни фактори, да се држава на њих обазирати морала, ал тај јак положај вероисповести није само био од користи немађарским народностима, него и самом мађарском племену. Не може се знати, поштовани доме, да ли би мађарски језик, мађарска књижевност, читаво мађарско биће тако јак развитак задобило, да нису мађарски калвини знали тако снажно бранити своју автономију у цркви и школи против умешаја државне власти.

Но може се казати, поштовани доме, то су стара минула времена; сад је положај сасвим други, сад се државна власт налази у рукама мађарског племена, па није замислити, да би се мађарска влада огрешила против мађарског племена, и зато се каже, да је непојмљива ствар, да се мађарски протестанти, бар господа с оне стране (показује на крајњу левицу), овом законском предлогу толико противе. Та тај законски предлог — каже се — није управљен против мађарског племена, већ напротив зготовљен је у његову корист, а није тешко погодити против кога је тај законски предлог управљен.

Но да видимо, поштовани доме, је ли тај законски предлог управљен само против народности и да ли он не садржава и неке опасности за Мађарство. Ја ћу допустити, да је мађарско племе поравнањем од год. 1867. задобило сјајан положај, премда господа с оне стране (показује на крајњу левицу) тај положај баш тако сјајним не налазе. (Тако је! с крајње левице.) А има неко гледиште, поштовани доме, да при свем том сјајном положају Угарска нема толико самосталности, колико на прикику Бугарска или Источна Румелија. (Порицање и веселост с десне стране.) Ја ћу допустити, да је тај положај сјајан, ал што не могу допустити, то је, да је Угарска тако независна, да је господар своје судбе; што не могу допустити, то је, да Угарска није изложена свима евентуалностима, којима је Аустрија изложена, не само у обзиру спољашњих него и унутарњих прилика. Ал се каже, док постоји мађарски устав, док постоји мађарски парламенат, док постоји мађарска већина у том парламенту — дотле аустријски унутарњи одношаји не могу бити од уплива на Угарску. Но да видимо, поштовани доме, да ли је та већина баш тако мађарска? На сваки начин боја је мађарска, али градиво није мађарско, (Немир и веселост са десне стране: са левице: чујмо, чујмо!) јер се та већина регрутује из немађарских изборних срезова. Ставите тамо (показујући на министарску столицу) другога бојадисара који ће том градиву другу боју дати, и онда помислите на последице. Но кад то знамо, поштовани доме, да је Угарска усљед копче, која нас везује с Аустријом, да је Угарска разним евентуалностима изложена, недајмо, поштовани доме, државној власти велику снагу у руке, не дајте државној власти оно оружје у руке, које ви сада хоћете да употребите против народности, ал које би се под промењеним околностима могло употребити против Мађарштине. Немојте рушити оне бедеме, иза којих је Мађарство стајало и иза којих су мађарски калвини у најтежа времена са обраном своје вероисповедне автономије знали одбранити и Мађарство.

Но може се рећи, поштовани доме: лепа је била та вероисповедна автономија, корисна је била, велике је услуге учинила Мађарству и мађарској држави; али на послетку — каже се — ако ћемо да градимо државу новијег века, то у обзиру наставе не можемо тамо остати, где смо сада. Настава није вероисповедна установа, већ у највећој мери државна установа. То је са свим модерно схваћање. Знам га, давно га знадем, тамо у Блунчлију стоји: „die Schule ist Staatsschule“. Но модерне установе могу се само тамо уводити, где постоје за то услови, где тим установама повеснички развитак одговара. Па зар се модерни преображај наставе само у туторисању државном састоји? Ми нисмо у стању установе западних држава подражавати, где свевласти државној одговара културно јединство. Какав несмисао би био, кад би хтели наставну систему Француске подражавати! Ми нисмо у стању ни да замислимо неке наставне установе Француске. У Француској са свим што друго значи „université“ него у нас свеучилиште. Тамо сасвим што друго значи „école normale“, него у нас нормална школа. Француски „lycé“ је сасвим што друго, него наша гимназија. Ко би хтео од наших гимназија да начини неке конвикте, ко би хтео у наше гимназије да стави на управу чиновнике као што су: proviseur, censeur, repetiteur? помоћу којих је државна тутела у свима појединостима изведена. Хтети подражавати у Угарској оно, што за Угарску није, то је прави несмисао. Па ипак има људи, има посланика, који хоће да сравне Угарску са Француском. Ја сам живио у Француској, тамо сам много шта научио, ал ипак нешто нисам знао, што сам тек ових дана овде у сабору од поштованог г. посланика Гринвалда научио. (Чујмо!) Збиља, г. посланик сравњује француски „patois“, језик простог света са француским књижевним језиком према језицима немађарских народности у обзиру мађарског језика. (Порицање). Но поштовани доме, да овако шта каже какав посланик у парламенту источне Румелије, то би се дало опростити, ал кад се тако шта рекне у мађарском парламенту — онда је то за мене непојмљива ствар. Господину посланику Гринвалду будућност Угарске задаје велике бриге. Он вели: велика маса немађарских народности не да се помађарити, али ако Мађари неби били у стању да средњи сталеж, изображенији сталеж посредством мађарског језика културно не асимилирају, то Угарска нема будућности. Нека се умири г. посланик, Угарска има хиљадугодишњу повесницу, хиљадугодишњу прошлост, без да је културна асимилација спроведена, шта више није такова ни покушана, (Гласови: доста зло!) и моје је убеђење, да Угарска може и будућности имати без те културне асимилације. Али поштовани доме, и ја бих се забринуо за будућност Угарске, ако би се покушало, да се мисли посланика Гринвалда оживотворе. (Порицање, веселост с десне стране.)

Поштовани доме! У питању стојећи законски предлог о средњим школама само је излив једне системе, која је пре три или четири године у овом сабору освештана, кад се одредило уважање мађарског језика у основне школе. Управо народносни посланици неби ни требало да учествују у овој расправи, јер су они у оно доба све, што се имало и могло против те системе навести о њеној шкодљивости и некорисности — потпуно исцрпли, и искуство од последњих година нама је дало за право. Но ако се ипак упуштам у ову расправу, то је зато, да бар неке чињенице констатујем.

Каква је то система, која хоће са свима средствима државним да се у Угарској уведе? То је та система, да се посредством тако званог „државног језика“ створи неко културно јединство. Но да видимо, да ли тај израз „државни језик“ има каквог основа. Тај се израз ни на какав језик на свету превести неда, а то зато, што тај израз нема смисла, а нема смисла што у њему нема логике. Реците ви Французу „langue d' État“ или Енглезу „language of state“ — па ће стати те вас питати, шта је то? Народи имају језика, ал државе као такве немогу имати језика. (Кретање.) И сам израз „Staatssprache“ није немачки, јер Немци кажу „Amtssprache“ и израз „Staatssprache“ увукао се у немачки језик само из Аустро-Угарске. Постоји језик енглески, језик француски, језик немачки, и то је званичан језик дотичних народа. Чим пак држава прекорачи ону сферу, која припада народима, онда таки настаје језичко насиље. Истина, поштовани доме, има малих народа, који стоје на мањем степену изображења и који до извесне границе усвајају језик каквог великог културног народа, ал то небива никад државним средствима и насилним начином, него свагда привлачном снагом, коју свака виша култура у себи садржава. Навешћу јасне примере. Руска влада у бившим пољским покрајинама ма да са државним средствима хоће да распростире руски језик, ипак нема никаквог успеха. И сам онај руски чиновник, који је пољске народности, само толико научи руски колко му је нужно за званије; изван званија у друштвеном животу он руски не говори. На против у Азији, у азијатским покрајинама руским руски се језик тако јако, тако огромно развија, да ми о томе у Европи ни појма немамо. Они мали азијатски народи, чим науче читати и писати, чим обуку европско одело, хоће таки да су Руси. Онај мухамедански Татарин, који у крчмама Петрограда као крчмарски послужитељ служи, као и онај кнез грузијски и мингрелијски, који у палати у Москви живи — све су то Руси од главе до пете. А зашто то тако бива, да руска влада са државним средствима у бившим пољским покрајинама у обзиру распро-

ЛИСТАК.

КО ДРУГОМ ЈАМУ КОПА. . .

Ко је Прокопију ископао јаму
И седога старца гурнуо у таму?
Ко ј' рушио бедем законих препона,
Ко је утр'о пута (и преко канона),
Ко се виј'о, мот'о, бушећи к'о шило,
Те се деси, што још нигда није било?
Чија л' оно рука, бесом завитлана,
Са свог права врже старца изабрана?

Одговора нећу на питање моје;
Свако живи прстом показаће: ко је,
И сенке из гроба казаћеду: ти си!
— Па реци да ниси!

У слепилу своме грдник даље лута,
И све даље, даље од правога пута!
И што ј' мрачна душа само снити смела,
У бунилу свом је и извршит' хтела.
Завриже се магла од његова даха,
А он по њој јаха, без божија страха, —
Удар за ударом, — ране боле љуто,
— А народ је стој'о, замишљено ћут'о;
Јер к'о да је гласе чуо одозгора:
Пустите га, та он и сам пасти мора!

Хоће л' народ јоште ћутат' крај свог гроба?
Ил ће дићи гласа, — и у које доба,
Моћним својим гласом правду да заштити, —
То сам народ знаде, — не знам ни ја, ни ти.

Ал' мени се чини, ти си на амбизу;
Судбинина рука над тобом је близу.
Којим путем стиже Немезида љута,
Није нико други, сам си утр'о пута.
Она иста јама, она провалија,
Што си другом коп'о сад на тебе зија.
И 'нако не стојиш на темељу права, —
Под ногама твојим пепелна је лава.
Неколико речи, — ал' из општег грла,
И црна се авет срушила, затрла. . .

„Стармали“ бр. 6. =.

ЗАБАВА „ЦРВЕНОГА КРСТА“ У Н. САДУ.

Новосадска „филијала друштва црвеног крста“ приредила је у своју корист у суботу 26. фебруара т. г. вечерњу забаву, која се из три дела састојала, из концерта, представе и игранке.

Први је део одпочео са великом живом сликом „Хунгаријом“. У истој је суделовало 17 новосадски госпођа и госпођица. У овој слици заступљена су била сва народна одела, која се у Угарској носе, а слику је завршило 8 госпођица као анђели. Одела су била богата и подпуно су одговарала оделу, које дотични прост народ носи. Женијално групирање тог низа красног рува и цвета новосадски лепојака, представило нам је дивну слику, какову само вешт сликар замислити може.

После ове слике певао је г. Александар Јорговић „српске народне песме“. Г. Јорговић је коректно одпевао, али морамо приметити да му избор у песмама није најсретнији био; песме су се дуго у једном темпу кретале, и да није било оног кратког алегрета, било би читаво певање монотоно.

Трећа је пијеса била немачка декламација „девојка са села“, декламована од гђе Јозефине Шрајберке. Госпођа декламаторка је показала, да је своју декламацију не само добро научила, већ и проучила; живо и вешто представљање наградила је публика бурним тапшањем.

За тим је певала уз пратњу гласовира гђа Ана Прашова једну арију из „Травијате.“ Гђа Прашова, са својим умиљатим гласом и добром школом, приказала нам се као права вештакиња, која је у подпуном смислу господар свог гласа, којим је публику на бурно тапшање изазвала.

Г. Новак Ковачевић декламовао је српски „Циганову фалу“ од З. Ј. Ј. Декламатор је тугаљиву своју задаћу врло вешто решио и публика му се бурним тапшањем одазвала.

Први је део завршен био са уводом у оперу „Танхајзер“ од Вагнера, коју су на два гласовира свирале гђце Леона Хокова и Софија Кодина и гђе Марта Станојевићка и Зорка Грчићка. С правом се може казати да је ова свирка била алем-камен у уметничкој круни ове забаве. Познате вештакиње знале су нас и овом приликом са подпуно правилном својом свирком тако занети, да тапшању и „живиле“ не би краја.

За концертом је сљедовало „Из пријатељства“, шаљива игра и једном чину од Томе Тејлора, на мађарском језику. Представљачи су били г.г. Фрања Кулчар, Лауш Салаји и Стеван Куглер, а гђе Маргита Франклова и Ружа Белчфелдијева. При свем том, што су суделачи дилетанти, ипак је представа добро испала.

За овим је сљедовала игранка, која је до зоре трајала.

стирања руског језика нема никаквог успеха, дочим у азијатским покрајинама без великих државних средстава има највећи успех? То је зато, што је у пољским покрајинама култура пољска јача од руске. На против пољска култура не може да се такмачи са немачком културом у Познањској, ма да тај велики народ немачки, та велика немачка држава мајушној мањини пољској у школама више слободе даје него што ју ми немађарске народности овде у Угарској имамо, ма да смо ми овде у већини. (Порицање, веселост.) Но поштовани доме, пођимо даље. Елсаска је немачка покрајина, тако немачка да кад сам ја кроз Елсаску путовао, да сам мислио е се налазим међу нашим банатским Швабама. Па како тамо стоји ствар? Тај елсаски Немац, чим обуче варошко одело, неће више да је Немац, већ Француз. У Паризу мојим правничким колегама из Елсаске, ако би им само из шале рекао, да су они Немци — то би они као увреду сматрали. А зашто су ти одношаји таки? Има ли се то приписати државним средствима за распрострањење француског језика? Не, већ надмоћију француске културе — оној привлачној снази, што је та култура кадра у друштвеном животу да произведе. Ал не идимо тако далеко. Да ли велика освојења, што је немачки језик, немачка књижевност, немачки друштвени живот у Угарској учинио, је ли то учинио државним средствима? Не, већ надмоћијем немачке културе. Зато ја кажем, поштовани доме, изволите створити за Мађарство ону привлачну снагу, коју свака виша култура има у друштвеном и у многим, многим другим факторима, изволите у опште створити вишу културу — и онда вам нису нужна присилна државна средства. (Велико кретање.)

Но у чему се, поштовани доме, састоји данашња културна политика Угарске? У том, да држава угњетава културу немађарских народности, а није кадра створити јачу и већу културу, која се не састоји само у распрострању језика, него у много јачим и већим факторима.

Када је у питању стојећи законски предлог немачко новинарство у престоници хтело да представи иноземству, то је ову читаву ствар у врло невиним бојама представило. И заиста изгледа као да је сасвим невина ствар кад се каже, да држава према свом највишем надзорном праву изашиље свога повереника к испитима зрелости. Ал кад ми знамо, да је том повереniку дата у руке тако велика дискреционарна власт, да од њега не зависи само судба појединих ученика, него да од његовог извештаја зависи и судба једне народносне вероисповедне гимназије (порицање с десна) — то онда не изгледа тако невина ствар. Јер по данашњој струји, на што ће највећу пажњу обратити владин повереник? Не на учевне предмете, него на то, да ли ученик знаде мађарски језик или не. Но допустите ми, може знати когод мађарски, ал зато не мора знати повесницу светску, математику и физику, па кад знамо с каквим је великим тешкоћама скопчано, док који од немађарских народности ученик научи мађарски, па кад би тај ученик макар изврсно знао друге предмете, а мало слабији био у мађарском језику, то ће му владин повереник ускратити свој потпис на сведоџби зрелости и он је пропао. (Порицање с десна.)

Друга ствар што се тако невино приказивала то је, да се у вишим разредима учи мађарски и на мађарском језику мађарска књижевност. Но нас није морао тек тај законски предлог на то упутити, јер у српској гимназији учи се мађарски језик и мађарска књижевност на мађарском језику већ давно и давно, шта више ми смо за тај предмет постарали се за таког професора, који зна мађарски језик боље него српски и који има тако чист мађарски изговор, да га од Мађара не можеш разликовати. Па то смо ми, поштовани доме, учинили пре тога законског предлога. Но како ће сад та ствар стајати, ако у питању стојећи законски предлог постане законом? Онда ће у нашој гимназији бити главна ствар, да ученици знаду мађарски. И сад ми имамо у том обзиру нека искуства. Ако који ученик пропадне на нашој српској гимназији, он онда оде на мађарску гимназију; тамо не мора много учити — наравно да је тешко учити историју, математику, физику — главно је да учи мађарски, и ако то зна, онда не пропада на испиту. Но допустите ми, може когод знати добро мађарски, али зато не мора бити изображен по дотичним учевним предметима. И то би био напредак у култури? Не, то је назадак у култури, то је **опадање културе**.

Један други захтев законског предлога што је на дневном реду био би тај, да кандидати професуре полажу испит на мађарском језику. Но и то неби било највеће зло. Ал по данашњој струји неће испитивати много кандидата професорског да ли он зна учевне предмете, него зна ли мађарски, шта више, да ли он има тако својство, да распростире помађаривање.

Поштовани доме! Читава система, по којој се хоће са распрострањем мађарског језика да створи културно јединство, по мом мњењу јесте и остаје фантом, таштa сањарија, која се неда извести, и томе фантому државна власт, мађарска влада потчињава најважније интересе државне. Од неколико година главна је ствар да се мађарски језик распростире. Како пак стоји са распрострањем културе? То је данашњој струји сасвим побочна ствар. (Живо порицање.)

Но ја, поштовани доме, ту читаву систему са распрострањем мађарског језика не држим за какав интерес државни, шта више не држим то ни за народни интерес мађарски. Узвишени интерес угарске државе био би тај, да се народности помирују, а не да се огорчавају. Узвишени задатак државни био би тај, да се успостави споразум, пријатељство и братство међу народностима и Мађарима. Ја имам најдубље уверење, да нема Мађара, да нема домољуба мађарског — а под домољубом не разумем онаке људе, који са домољубљем занат терају, као што код нас бива (Кретање) — него оне домољубе Мађаре, који живо желе да се успостави стари споразум са народностима. А с друге стране имам и то дубоко уверење, да нема човека међу народностима који неби желео споразум са Мађарима. Па кад је то тако, откуда ипак, да се ми не можемо споразумети? Ја налазим узрока само у томе, да немамо владе, која би се знала узвисити до свога племенитог задатка. Нека буде, поштовани доме, влада, која ће у Угарској Мађарству онај државни значај одржати, који му је дала повесница, друштвени живот, посед, интелигенција, но нека буде и такова влада, која ће бити пријатељска према народностима, која ће допустити у периферијама мало живота народностима, онога живота што је нуждан и са гледишта добро уређене администрације. Нека буде влада, која ће културу народности потпомагати, а не угњетавати, јер кад то чини, то онда није само погрешка, већ злочинство према култури. И онда, ако узимамо таку владу, уверен сам, да ће пријатељство и братинство, да ће стари дух опет оживити међу синовима једне отаџбине.

Но пошто законски предлог што је на дневном реду тај дух не провејава, већ на против, пошто је исти управљен против културе немађарских народности, то га ја за основу специјалне расправе примити не могу. (Живо одобравање од стране народносних посланика.)

Нови Сад, 5. марта.

— Не можемо, а да нашој поштованој публици не саопштимо, како **орган наименованога патријарха**, лист, који он не само својим новцем издржава и потпомаже, него чије ступце он сам својом руком пуни, **положај наименованога патријарха према угарском законском предлогу о средњим школама** обележава.

Из нашега листа довољно су позната опредељења тога законског нацрта, као и његова тенденција, да се и наши аутономни средњи заводи временом или помађаре или утамане. Познато је нашим читаоцима и то, како су све вероисповести, а нарочито све народности назреле у истом законском нацрту опасност по себе, и како се и начелници протестантских цркава, и католичка јерархија у Ердељу, и румунска православна јерархија, и Саси, и Романи листом заузели, да тај законски нацрт, ако могу, отклоне, — а само се наша јерархија са наименованим патријархом на челу овој попари, која се нашим средњим школама спрема, и невешта чини.

Сад нам орган наименованога патријарха даје на знање (у мало увијеној форми), да српска јерархија неће ни једнога корака против поменутог закона чинити, него шта више, да прима тај закон без приговора. А ово мотивује тиме, што наређења тога закона српском народу у прилог иду, јер ће по њему они, који се књизи уче, бити бољи и одличнији и заузеће у држави положај што независнији и угледнији. Па као узор наставе у нашим аутономним заводима наводи време апсолутистичке Бахове системе, где се у карловачкој гимназији сви предмети на немачком језику морали предавати. Дакле то оће наименовани патријарх? Дакле таква настава народу на корист служи? А зар нису наши аутономни заводи за то, да се негује и развија у њима језик наш, да се крепи наша српска народност и православље? И на што су нам онда аутономне школе, ако ће оне одгајивати подмладак у туђем духу и на туђем језику? Та за ово има и сувише државних завода. По овоме би српска гимназија у Новоме Саду излишна била, јер ту имаде већ мађарска државна гимназија. Шта веле на ово г.г. професори новосадски? Шта патрони и куратори њени на овако схватање врховног патрона? Шта општина новосадска? Као што се дакле види и г. Герман Анђелић иде за помађаривањем, а тиме за однарођивањем нашим од цркве и православља. Међер гласови о реверзу нису пусти гласови!

Ми на поменути орган не би ни рефлектовали, да ова ствар није и сувише важна, и врло жалосна. Хтели смо да православном народу његовог „патријарха“ и са ове лепе стране покажемо. Каква још искушења неће наилазити на наш јадан народ!

— Достављен нам је са поузданe стране један **циркулар**, што га је осечки парох **Лазар Поповић** као администратор вуковарског протопопијата на своје подручно свештенство упутио. Ми тај **монструм од наредбе** саопштавамо овде од речи до речи:

„Честњејша Господо Пароси!

Извештен будући, и то из поузданог извора о том, да ће скорим изаћи строги налог, односећи се на то, да се у нашој цркви приликом смрти каквог у народу нашем, од стране такозване „либерално-народне странке“ — проглашеног знаменитог мужа, несмеду никакве демонстрације чинити, било то звоноглашењем или вишедневним звоњењем, и држањем парастоса. —

Тога ради непропуштам честности Ваше о том у напред, и то под строгом поверљивошћу, известити с тим, да у случају таковом, да би председништво или и сам црквени одбор у таковом случају, било то приликом смрти овог или оног у очима њиховим заслужног мужа, у горенаведене демонстрације упустити се хтео, и такова неуместна захтевања на пароха стављао, има се сваки парох односно администратор под строгом одговорношћу овог предходног налога придржавати, те умишљеном можда и потраживаном звоноглашенију, ако не дрикчије, оно посредством политичне власти на пут стати, а парастос никојим начином недржати.

У Осегу 24. фебруара 1883.

Лазар Поповић с. р.
парох и администрат. протопоп. вуковарског.“

До какве се дрскости, до каквог неморала и нерелигиозности узвила наша црквена реакција! Дакле да се људма „либералне народне странке“ не сме по смрти ни за покој душе звонити!? Да им се не смеду ни молитве читати, ни парастоси давати!? И то ако се иначе не може спречити, да се зове политичка власт у помоћ! Докле смо наопако ми дотерали!? Дакле православне молитве и подушија стоје под надзором политичне власти? Та наименовани патријарх ако је можда од себе реверза издао и своју душу заложио, ваљда није могао продати нашу религиозну савест и нашу красну православну веру? И од куда једноме пароху право, да он баца на верне анатему, да их ставља под екскомуникацију, да им ускраћује последњу душевну утеху, за коју је он управо старати се дужан? И коме он то ускраћује? „Либерално-народној странци“, народу, који га плаћа и рани, који се крваво зноји старајући се за његово „благоутробије“. Да, народ се наш састарао за угодан телесан живот својих свештеника, да се ови могу мирно и без бриге одати старању за мир и срећу поверених им душа, — а како се они одазивају муци народној, како врше тај свој узвишени позив? Одричу нам ево и последњу утеху душевну, — и то пре свега заслужним људма! О, има ли још у којој цркви овака измета од свештенства? Има ли још оваких хијена у човечијем облику, а у часној свештеничкој одећи, што мртвом телу ни у гробу мира не даду? И то су наши учитељи морала, проповедници свете вере, и те народ који и рани на штету и срамоту своју!? Кожа се мора најежити човеку, кад чита оваку наредбу једног духовног лица. И верна слуга лошег господара жури се да разашље окружницу још пре, него што је заповест изишла, јер је из „поузданог извора“ чуо, да ће такав налог изићи. А где сте и од кога сте чули? Ваљда у Даљу, кад сте били не давно на поклоњењу? Та наредба вам је датирата од 24. фебруара, дакле баш по повратку са ацилука. И ви, г. Поповићу, оћете још да постанете прота, — са **таквим моралом и таквом религиозношћу**! Та морамо вас запитати, да ли ви, не морала, не религиозности, него да ли ви уопште стида имате у себи? Али знајте, и ви и ваши другови, да је наш народ многа чуда препатио, па ће се он умети у својој здравој свести филозофски узвисити и над последњом утехом, коју му ви, јадан слуга светога олтара, ускраћујете. И боље ће му бити, да се код таквих духовника једино милости свевишњега повери. Али знајте и упамтите добро, да ће онда бити крај и вашој **светској** слави. **Ми ћемо стегнути наше срце, па ћемо умирати без душевне утехе**, али неће дуго време проћи, а и на вашем свештеничком прагу биће **сталан гост глад и голотиња**.

— Осечка „Драва“ пише како је „Застава“ **после закључка митровачког збора** ударила другим путем у држању своме према изборима у Крајини, и како је тај закључак назвала верном копијом програма „српске самосталне странке“. „Драва“ би нас заиста обвезала, кад би нам назначила и број нашег листа, и дотично место, где је „Драва“ то начитала, — кад са нашим знањем није такво што у нашем листу изишло.

— **Саборски одбор** сазван је за понедељак 14. (26.) марта.

— Редовна главна скупштина **српске црквене општине у Новоме Саду** сазвана је за среду, 9. (21.) о. м. у 9 сата пре подне. На позивницама, које су нам до руке дошле, стоји међу осталим предметима и молба за сазив сабора. Из овога видимо, да се и новосадска општина спрема да се прикључи сомборској и велико-бечкеречкој. Не сумњамо, да се наши општинари неће ради овако важне ствари у што већем броју на скупштину искупити.

— Из **Суботице** јављају нам, да је тамо за сутра сазвана ванредна скупштина српске црквене општине, у којој се има закључити **представка на саборски одбор ради сазива сабора**.

Политички преглед.

Угарски сабор довршио је општу дебату о законском предлогу за средње школе. У последњој седници држао је уздински посланик др. **Михајло Шолит** свој великом пажњом саслушани говор против овога предлога, који данас нашим читаоцима у целини саопштавамо.

Бечка стара „Преса“ доноси из **Бугарске** тенденциозну вест, да је тамо протуруска струја овладала, која се особито у бугарском собранију опажа. За ово, веле, да је већ више пута учинило фронт према министрима Русима. Тако н. пр. министру војеном Каулбарсу није хтело да одобри буџет за оснивање драгонског кора ни онда, кад је овај захтевао тај буџет у име велике будућности Бугарске. Тек кад је министар попретио оставком, пошло је за руком, да се штедљиви Бугари путем преговора, који су ван скупштине вођени, приволе, да поискани буџет одобре.

Вест, да ће кнез Александар учинити своју посету у Атини и на Цетињу, потврђује се. Са Цетиња упутиће се кнез у Беч, одакле ће својем оцу у Дармштат отићи.

У румунској комори интерпеловао је један посланик владу у погледу цели, која краља и краљицу покреће на пут у иноземство.

Други је интерпеловао владу о положају, што га ова према закључцима дунавске конференције заузети мисли. Одговор министров, да влада никада не ће признати правоваљаност тих закључака, који су о Румунској, а без ове, да очито против интереса њених донесени, примила је комора са живим одобравањем.

О председнику француске републике разнеле су се у последње доба вести, да мисли дати оставку. Као што сада „Тајмсу“ јављају, ове вести нису основане.

Анархисте у Паризу спремају по вестима које оданде долазе за 6. марат (данашњи дан) у истину велику демонстрацију и то не само, као што је у први мах јављено било, на Марсовом пољу, него и на другим местима. На Марсовом пољу искупиће се само пролетаријат, а осим тога ће социјалистичка раденичка партаија у сали „Риволи“, други један митинг у сали „Рен-Бланж“ искупити, дочим ће комуна на „Пер-ла-Шесу своју протестацију против постојећег стања подићи. По „Фигару“ је један командујући ђенерал имао у ствари ових демонстрација преговора са председником републике Гревијем, и том приликом, вели исти лист, да је Греви закључно разговор са речима: „Не, опасност не лежи ни у монархистичкој, ни у бонапартистичкој партији. Радикализам, он је права опасност по француску републику.“

У **талијанској комори** свршена је генерална дебата о буџету министарства спољних послова. Том приликом је министар Манчини по ново подигао глас свој за савез и добре одношаје Италије према Немачкој и Аустро-Угарској, те се је још осорније изразио против иреденте. Перхоресцирао је методу, која је до сада у двосмисленим изјавама хтела да формулише неке правне територијалне захтеве, рекав: Ако би допустили, да нам нека права на те територије (Тријент и Трст) припадају, онда би порушили веру у постојеће међународне уговоре, а тиме би све велесиле противу нас самих изазвали.

На пруском земаљском сабору била је ових дана занимљива расправа о пољском језику. Пољаци су искали, да се у Познанској у гимназијама и вишим учионама заведе предавање пољског језика, да се у пучким школама пољски језик као предавачки заведе и на последку да се предавање веронауке, које је од десет година укинуто, опет допусти. Посланик **Стадлевски** бра-

нио је ове захтеве, називајући данашњу праксу владину у школама „политичким Дарвинизмом“. Тужећи се на поступак пруске владе рекао је, да Пољаци не иште ни близу толико, колико „Шулферајн“ за Сасе у Ердељу захтева. Немац Шорлемер је такођер бранио предлог и искао, да се на претрес уступи наставном одбору. Жеље Пољака држи за оправдане и критикује поступак владин као опасан, који народносни осећај у Пољака изазива и баш тиме у хатар „полонизма“ ради. На ово је министар Гослер изјавио, да влада не иде за тим, да Пољаке германизује (?), она њихов матерњи језик штеди (?), и само на то смера, да их поред матерњег језика и у немачком језику, који је државни језик, обучи. Пребацио је Пољацима, да ови још непрестано о успостави независне Пољске сањају, и да би већ крајње време било, да се измире са мисли, да су они саставни део пруске државе. Дебата је по томе одгођена. Као што се из овог види, подметања, извртања и оклеветавања свуда су једна иста, где се влада у корист једне народности а против свију других ставља на становиште „политичког дарвинизма“, као што је Пољак Стадлевски врло згодно приметио.

ДОПИСИ.

Из кулпинског среза. (Одзив на представку Срба посланика на угарском сабору.) Не давно читасмо у овом цењеном листу, да су Срби посланици на уг. сабору, без разлике странака, претстали пред министра председника Тису, иштући од овога што скорији савив нар. црквеног сабора. Сад пак донесе нам овај лист и говор вође депутације, који је заступник кулпинског среза Милош Димитријевић пред министром држао и писмено исти му предао. Хоће ли од какве користи по наш народ и цркву овај корак наших посланика бити, то ће скора будућност показати. Тек свакако на част нашим посланицима служити може, јер учинише оно, што је народ српски пуним правом од њих и очекивао.

Заиста, тужним срцем сваки је верни син своје матере цркве гледао у будућност и помишљао, шта од ове још бити не ће. Најдраже благо сваког Србина беше увек црква, јер ова га кроз толико патничких векова чуваше од туђе поплаве. Непријатељи наши чинише све могуће, само да би нам веру и цркву нашу омразили, а своју наметули. Али Србин остаде непоколебљив. Вође народне учише народ да своју веру и цркву чува и поштује, а сами се излагаху свима невољама бранећи га од уплива туђих елемената. За труде њихове беше им свагда награда благодарност и поштовање, са којим их народ на сваком кораку њиховом сусреташе.

А како данас стојимо? Одговор на ово питање врло је брз и лак. Бацимо само и један летимичан поглед на садашњост, у ком се стању наша црква налази, па смо одма с рачуном на чисто. Данашњи главари наши коче точак напретку нашем, да сабором започето дело не иде у напред. Они се одлучише да све оно оборе, што се на срећу и напредак цркве и школе нам односи. Зато скројише познати „операт“ у ком од вис. владе траже, да сва управа у цркви нашој и амо спадајућих фондова натраг у њихове руке дође. Народ је српски ћутао, чекајући прилике да даде израза своме великом незадовољству, које се ето и десило на уста његових уважених посланика. Глас, који посланици пред министром подигоше у обрану своје цркве и њених права, глас је васцелог овостраног народа српског.

Слава нека је дакле свима Србима посланицима на уг. сабору, који су извршили своју свету дужност, по наособ пак г. Милошу Димитријевићу, који је као вођа на чело депутације стао и глас свој у обрану цркве и њених права подигао.

Посланик М. Димитријевић већ 15 година како заступа овај срез, свагда као владин човек, али где се наше цркве и школе тиче, ту га видимо у редовима осталих Срба посланика. Тако је приликом уважања мађ. језика у српске школе подигао глас свој, наводећи штетност овога по саму школску наставу. Ето га сад опет у два пута видимо, где глас свој подиже у обрану своје цркве.

Дај боже, да глас твој, врли наш посланиче, не буде глас вапијућег у пустињи, но глас васцелог народа српског, из кога ће народу нашем, цркви и школи што пре синути лепша будућност.

Један бирач.

Испод Клека 1. марта. (Српски народно-црквени сабор паки и паки.) Чим смо дознали, да су она десеторица народнијех наших посланика били код министра председника Тисе, те и опет молили да се наш сабор што прије сазове — појавила се је код многе родољубиве браће та мисао, да би било добро, кад би све општине српске, које нијесу образа обрљале, представком обратиле се на саборски одбор ради исте цијели.

Данас донесоше нам пештански и загребачки листови угодну вијест, да је честита општина у Сомбору то већ и урадила, што смо се ми скањивали текар, би ли, не би ли да урадимо. Особито нам чисто чудан изгледа „Пешт. Лојд“, који ту вијест донесе данас и то уз извод саме представке сомборске, те кликује чисто, што је то тако учињено, па се нада на сигурно, да ће тај корак наћи код владе и повољна успјеха. Ово дакле није шала, јер „П. Лојд“ још није овако о тој ствари говорио. Знамо ми, кад је у велико секундирао његовој наименованости, а сад као да акције падају.

Није ли бог дао, да је и ту љубав ударио гром! Како било да било, народ наш ваља да часа не почаси, него нека с мјеста преко својијех скупштина шаље представке саборскоме одбору ради савива нашега сабора. Молити је слободно јер „покорну главу сабља не сијече“, али је осим молбе саме ред и опет рећи и јасно и гласно, да народ ако и ћути, а ма не одобрава ништа, што се то ради у нашој цркви и у нашој школи ево већ четврта година. Није ђаво, да ће један човјек бити јачи од цијелога народа. А ја велим: цијелога народа српскога, јер сумњам да се то неколико црнијех и подлијех уливица и проданијех душа може иће сматрати као народ. То су оне једине главате и окате, али чим их жарко сунашце обасја, а оне се завлаче у своје мрачне шпиље.

На посао дакле, све честите и свјесне општине, а особито се обраћам општинама у нашој дијецези овђе.

Оно, што је народ већ изјавио преко своје епархијске скупштине и преко осталијех аутономнијех власти, треба сад опет једнодушно поновити. Цијеломе српскоме народу треба мелема и утјехе од сабора нашега, али ниједном крају не опет тако пријеко, као нама у овоме владичанству. Куда ће грђа невоља него што је жалосна плаћа свештеничка, гђе јадни свештеник за по године и више не добије ни пребијене паре? Куда ће грђе невоље, руге и срамоте по све нас, него што је са школом нашом? Та ето нас дјеца српска поздрављају са „хваљен Јесус и Марија“. Ено и под Турчином у Босни и у Херцеговини умије српско дијете очитати апостол и отпојати „Во Јордање“ или тропар крсноме имену, а наша не знају ни шта је то. Куда ће веће жалости и грђега јада, него што нам се наши српски приправници учитељски са препарандије карловачке, наша домаћа дјеца, потуцају којекуда по даљини а нас остављају онаки спремљени на којекавним безбожницима и фанатицима, што се јавно ругају и српској вјери прађедовској и дичноме имену српскоме? Може ли нам образ поднијети, да учитељичка мјеста у најчистијим и највећим српским општинама заузимају кћери загребачкијех пиљарица и карловачкијех шостара, или којекаковијех проституираних бабица, а наше српске кћери из првијех и одабранијех кућа да се растају од својијех мајака и да пођу у свијет бијели за оном јадном кором крушца насушнога? О овој самој нашој невољи књиге би се написати могле, али ево напоменух наше тешке ране и крваве, осим онијех опште народнијех, и многијех грднијех, које све жељно чекају онога јеванђеоскога, милостивога Самарјанина, да их испере и превије, е да се мученику како душа прихвати и од смрти спасе.

Тај милостиви врач, тај спаситељ ојађеногa народа не може бити нико поузданији ни искренији него наш сабор народни, та жива уста васцијелога народа у нашој злосрећној патријаршији. С тога рекох ово онако на брзо, а само да подсјетим што прије браћу и све једномишљенике, нека одмах све општине шаљу представке као што је сомборска општина послала. Увјерен сам, да у нашем владичанству нема ни једне општине, која не осећа све поменуте јаде наше, па за то и опет иштимо сабор, нека он те јаде и вида, јер он је на то и позван и ми само у њ пуно поуздање имамо.

Нека се нико не разбија можда на то, да ту треба дугачке представке писати, не, то не треба. Ту је доста написати само: „Молимо, да се наш народно-црквени сабор одмах сазове“, а саборски одбор зна боље него ми све разлоге, рашта ми то тражимо.

Или овако огласимо се, да смо живи, или упишимо се у рђе, — па право онда и јест да се с нама сваки титра. „Прегаоцу бог даје махове“, вели пјесник Његуш.

Дневне новости.

(Концерат са игранком државне више девојачке школе.) Управа кр. угарске државне више девојачке школе приређује 1. априла т. г. п. р. концерат с игранком уз суделовање својих ученица. Чист приход те забаве употребиће се на потпомагање сиротих ученица, за набављање књига за омладинску библиотеку и за куповање награда, које би се имале делити најбољим ученицама при крају школске године. Програм те забаве биће касније саопштен.

(Певачка дружина у Даљу.) Из Даља нам пишу:

Иза петогодишњег дремежа трже се ево опет певачка младеж, да тим одушевљеније и јуначније поради на остварењу и установљењу срп. певачког друштва. Стрепећи унапред, да опет неовлада њоме малаксалост као и пре, напрегла је сву своју снагу и поставила је себи задаћу да још ових месојећа приреди забаву те са приходом исте да набави фусхармонију, надајући се да ће јој то бити неки стожер и свеза која не би дала да се певачка дружина тако лако опет распе.

Задатак према вратком времену од пет недеља беше голем преголем, особито за почетнике певаче са почетником коровођом, па ипак је одушевљење, којим су чланови неуморно свако вече редовно, са маленим изузетком, на певање долазили, све тешкоће савладало. Дружина научи седам песама коректно само за то да би могла за беседу понајбоље изабрати, и постиже цел, јер са одржаном беседом, која исто тако одушевљено посећена беше, као што је и друштво за своју задаћу одушевљено борило се, извојева себи награду за свој големи труд с тим, што се може похвалити са толиким чистим приходом, каквога још ни једна даљска забава имала није, а надамо се да ће се пријатељи са стране, на које се чланови дружине обратише, што пре јавити — као што се неки већ одазваше — да би извештај о беседи што скорије, а нарочито о добровољним приловима, на јавност изнети се могао.

Друштво ће се дакле установити, инштрументат и најпотребитије ствари ће се набавити, до становништва местног и околног стоји, да ову младу дружину — која се сад у свом ембриону налази — морално и материјално потпомогне да се иста у повој и пелене увије, а за тим када први осмејак покаже и ручице пружи, да ју за руке прихвати, да ју одгаја, негује и на јуначку снагу подигне.

(† Петар Павловић.) Дана 26. фебруара после дуготрајне болести преминуо је у Сурдуку Петар Павловић старо-пазувачки учитељ у својој 40. години живота, а 18. год. ревног учитељског службовања. Након своје смрти оставио је неутешну супругу и малену своју кћерку.

(Друштво измирења.) „Нар. Нов.“ јављају под 28. фебр. (12. мартом): На јучерашњем састанку заснователља, којима се придружише гг. Милан Станковић председник загребачке православне црквене општине, др. Петар Марковић, др. Јакоповић, свеучилишни професор Армин Павић и Илија Гутеша, узета је у претрес основа друштвених правила израђена по одбору четворице. Известитељ одбора г. др. Медаковић увео је своје извешће о одборском елаборату са неколико заносних, општим одобравањем примљених речи, истакнувши племениту сврху друштва уз коју он као Србин одушевљено пристаје жељом, нека се Срби и Хрвати као браћа упознају, штују и заменито бодре на сложан рад у част и корист заједничке домовине. Основа правила прихваћена је незнатним променама једнодушно. Само стилизација првога параграфа, којим се означује сврха друштва, била је предметом подуже, посве стварне расправе, поводом исправка, предложенога по дру Медаковићу. По тој установи правила постигнут је потпуни споразум и једногласан закључак. Друштво ће се звати „Даница“. Расправу равнао је као старешина пресв. г. дворски саветник Жигровић-Преточки. Правила ће се поднети високој влади на одобрење. У одбор, који ће правила преузвишеном г. бану предати, те што скорију потврду замолити имати, изабрана су господа Арнолд, Бабић, Маканец, Медаковић, Дане и Милан Станковић, Ј. Жигровић-Преточки. Правила објавиће се након владине потврде путем новина. За сада можемо само толико приоштити, да је друштво поглавито посвећено настојању око искреног, потпуног и трајног споразума међу Срби и Хрвати на част и корист заједничке домовине. Након довршене расправе приопшти др. Маканец присутним, да је примио од г. бар. Луја Ожеговића писмо, којим се заснователјима друштва већ унапред јавља за сврху друштва одушевљеним чланом. Усмено одобрише сврху друштва те урекоше свој приступ међу осталим господа професори Нодило, др. Спевец, др. Пливерић, господа канонци Вебер и Марић. Заснователји, саставши се у 4 сахата после по дне, завршише врло анимирану и посве објективно вођену расправу после 6 сахата.

(Именовани су у Троједној Краљевини:) Антун Јосип Волфшиц рачунарским вежбеником код осечког финансијског рачунарског одсека; котарски пристав код крижевачкога котарског суда, др. Владоје Валенко, већничким тајником код судбеног стола у Загребу.

(Читуља.) Јосип Јареб Јадрански, финансијски надсаветник у Загребу, умрло је онде 1. о. м.

(Редовна скупштина поджупаније речке) сазвана је на дан 16. (28.) марта. Расправљаће предмете, што спадају у њен делокруг.

(Др. Левин Ројчевић,) који је 1. о. м. ноћу умакао из загребачког затвора, ухваћен је сутра дан у вече у Блату, првом селу до Загреба преко Саве. Осуђеник је врло вешто умакао из затвора. На врати ћелије, у којој је био затворен, изрезао је био толику рупу, да се кроз њу био провукао, па се верао по кровови оближњих домова, док се није спустио на земљу. Но крај све вештине му није га срећа послужила.

(Српски консулат у Будапешти.) Декрету г. Петра Стејића, као главнога консула српског у Будапешти, подељена је највиша ексекватура (потврда).

Политичке вести.

— Комисија посланичке куће за преглед закључних рачуна пронашла је, да дефицит Угарске у години 1881. не износи 39,957.788 фор. као што је исказано било, него пуних 48,065,401 фор. Да смо весели!

— „Глас Црногорца“ изјављује, да је овлашћен, да прогласи као измишљотину онај допис са Цетиња у „Пешт. Лојду“, у коме дописник прича, како се је с кнежевићем Карађорђевићем разговарао.

— У Бугарској је образовано ново министарство. Као нови министри ушли су у министарство Тешаров за правду, Кирјак Цанков за спољашње и Агура за наставне ствари.

— Из Букурешта јављају, да је министар председник у ствари дунавске конференције по ново дао изјаву, која гласи: Конференција за ратификовање својих закључака определила рок од шест недеља. Европа нека дакле сазна, да за шест недеља, исто тако као и данас, никог неће бити у Румунији, који ће у тој ствари друге назоре имати, него што су они, које је мало пре парламенат заједно са целом земљом на јавност изнео.

— Из Баден-Бадна јављају, да је тело пок. Горчакова изложено у руској капели. Принц и принцеза Вилхелмина, руски посланици из Вајмара, Штутгарта и Берна, као и начелници местних власти, присуствовали су овоме акту.

— Из Париза јављају, да ће власт све странце, који су приликом последњих анархистичких немира ухапшени, по издржаној казни из земље прогнати.

— Из Лондона јављају, да су Фенијевци покушали, да поруше динамитом зграду местног гувернамана. Детонација је том приликом грдна била и чула се је у посланичкој кући. Грађа је јако оштећена. Истрага се оштро води на све стране.

Народна привреда.

(Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

(Нова пошта) отвара се у Бели и Беретинцу у вараждинској поджупанији.

(Инглески бродоломи.) У инглеском парламенту саопштио је 25. фебр. (9. марта) министар трговине, Чембрлен, да је 1882. год. пропало 3118 морнара с инглеских бродова због бродолома и да се ти бродоломи нису догодили због великих незгода, него су се могли отклонити, али да су тим несрећама криве рђаве грађе у бродова и што се бродови претоварују.

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈОНСКЕ РАДЊЕ Стевана Костовића у Будим-Пешти

од 3. (15. марта).

Жито из Потисја	— — — —	80 82	ф. 10.40	ф. 10.75
„ „ „	— — — —	77 „ 79	„ 10.15	„ 10.50
„ банатско	— — — —	76 „ 81	„ 9.50	„ 10.40
„ „	— — — —	— „ —	„ —.—	„ —.—
„ „	— — — —	— „ —	„ —.—	„ —.—
„ бачко	— — — —	79 „ 80	„ 10.10	„ 10.50
„ „	— — — —	76 „ 78	„ 9.50	„ 10.25
„ влашко	— — — —	76 „ 78	„ 8.50	„ 9.25
„ „ по каквоћи	— —	74 „ 75	„ 8.40	„ 8.60
„ српско	— — — —	— „ —	„ —.—	„ —.—
„ „	— — — —	— „ —	„ —.—	„ —.—
Уванц-жито за март-април 1888.	— —		ф. 9·58	„ 9·62
„ за септ.-октобар	— — —		„ 10.20	„ 10.22
Раж мађарска	— — — —	— —	„ 7.—	„ 7.40
„ влашка	— — — —	— —	„ 6.60	„ 7.—
Јечам за храну	— — — —	— —	„ 6.40	„ 6 80
„ за пиваре	— — — —	— —	„ 7.—	„ 8·20
„ влашки	— — — —	— —	„ 5.80	„ 7.—
Зоб трг. роба	— — — —	— —	„ 6.30	„ 6.60
„ фина роба	— — — —	— —	„ 6.60	„ 7.50
Уванц-зоб за март-април 1888.	— —		„ 6.50	„ 6.52
„ за септ.-октобар	— — —		„ 6.58	„ 6.60
Проја мађарска	— — — —	— —	„ —.—	„ —.—
„ влашка	— — — —	— —	„ 6.50	„ 6.65
„ влашка за пролеће	— — — —		„ 6.30	„ 6·40
Кукуруз, готова роба, банатски	— —		„ 6.20	„ 6.30
„ „ „ влашки	— —		„ 6.25	„ 6.30
„ за јули-август банатски	— —		„ —.—	„ —.—
„ за септ.-август банатски	— —		„ —.—	„ —.—
Кукуруз за септ.-октобар банатски	— —		„ —.—	„ —.—
„ за мај јуни 1888.	— — — —		„ 6.38	„ 6.40
„ за јан. фебр. март, банатски нови			„ —.—	„ —.—
„ за јан. фебр. март, влашки нов			„ —.—	„ —.—
Репица готова роба Kohl	— — — —		„ —.—	„ —.—
„ банатска	— — — —	— —	„ 13.75	„ 14.75
„ за август-септембар Kohl	— —		„ 14.1/16	„ 14.3/16
„ за јули-август банатска	— —		„ —.—	„ —.—
Горушица по каквоћи	— — — —		„ 6.50	„ 7.60
Мувар „ „	— — — —	— —	„ 13.—	„ 13.25
Ланено семе по каквоћи	— — — —	— —	„ 11.—	„ 12.50
Кудељно семе „	— — — —	— —	„ 9.50	„ 10.50
Бикеч по каквоћи	— — — —	— —	„ 7.50	„ 8.50
Пасуљ бели нови	— — — —	— —	„ 9.—	„ 9.75
„ „ стари	— — — —	— —	„ 7.—	„ 8.—
„ жути нови	— — — —	— —	„ 9.—	„ 10.—
Погачице од репице	— — — —	— —	„ 6.—	„ 6.50
Погачице од горушице по каквоћи	— —		„ 5.—	„ 5.25
Паприка трг. роба	— — — —	— —	„ 17.—	„ 18.—
„ фина роба	— — — —	— —	„ 45.—	„ 48.—
„	— — — —	— —	„ —.—	„ —.—
Мед оцеђен	— — — —	— —	„ 37.—	„ 39.—
„ вошчан	— — — —	— —	„ 36.—	„ 37.—
„ за октобар-новембар оцеђен	— —		„ —.—	„ —.—
Восак рожњавски	— — — —	— —	„ 126.—	„ 128.—
„ славонски	— — — —	— —	„ 127.—	„ 130.—
Шљиве српске гот. роба нова у бурадма			„ 14.—	„ 14.50
„ „ „ „ у џакови	— —		„ 14.—	„ 14.25
„ „ уванц роба за нов. у бурадма			„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ у џакови	— —		„ 12.—	„ 12.25
„ босанске гот. роба нова у бурадма			„ 14.—	„ 15.50
„ „ „ „ у џакови	—		„ 14.—	„ 15.50
„ „ уванц роба за нов. у бур.			„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ у џакови	—		„ 12.50	„ 12.75
Пекмез, готова роба, славонски	— —		„ 20.—	„ 21.50
„ за септембар-октобар славонски			„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ банатски			„ 17.—	„ 20.—
Свињска маст варошка	— — — —		„ 76.50	„ 77.50
„ „ сеоска роба	— — — —		„ —.—	„ —.—
Сланина сољена варошка	— — — —		„ 67.—	„ 68.—
„ „ сеоска роба	— — — —		„ 64.—	„ 65.—
Шпикарке прима мађарске	— — —		„ 16.—	„ 17.—
„ прима 1881 славонске	— —		„ 16.—	„ 16.50
„ секунда „ „	— —		„ 10.—	„ 13.—
„ прима српске 1881.	— —		„ 13.50	„ 16.—
„ прима босанске 1881.	— —		„ 14.25	„ 15.50
Овчије коже српске по 56 кила	— —		„ 37.—	„ 40.—
„ „ босан. и хрв. по 56 кила			„ 42.—	„ 43.—
„ „ македонске по 56 кила			„ 42.—	„ 43.—
Јагњеће за табаке 102 ком.			„ —.—	„ —.—
„ нове за ћурчије по 102 комада			„ —.—	„ 120.—
Козије хрватске за 50 кила	— — —		„ 67.—	„ 70.—
„ мађарске и ердељске за 50 кила			„ 69.—	„ 70.—
„ српске	— — — — — — — —		„ 66.—	„ 70.—

све без погу и рогова са 2% шконто.

Храна. Расположење у житарској радњи постало је веома лабаво због незнатне куповне воље наших млинова, а имаоци робе неће напротив да се упуштају у никакове концесије цена, јер су довози незнатни, и тако остаје услед тога промет без никакве важности. Исто је тако слаб промет и у термин-роби, те су пале цене са 3—5 н. Расположење рада са кукурузом остаје непромењено, а готова роба купује се радо. Мај-јунитермин поправио се са 2—3 нов. Зоб је ослабила у цени.

Продукти. Почетком ове недеље скочиле суцене шљива за октобар, новембар са 25 н. али су пак услед јаче понуде поново олабавиле, те данас бележе као и прошле недеље. Постојано хладно време, које у овом добу године нема никаква

уплива на воћке, одузело је свако правило онима, који су већ пре 14 дана мислили да оперишу на сигурном темељу. Пекмез је непромењено лабав у цени. Варива су уз слаб промет, такође лабава у ценама. Цене масти и сланине ослабиле су због слабе куповне воље.]

Одговори уредништва.

М—у Ј—ћу. — Не можемо у оној форми и оним тоном штампати.

Томи Карапецу у Бечу. — Жао нам је, што нам скучени простор нашег листа не допушта, да можемо понуђени нам устав штампати.

М. П. Ј—ћу у Вуковару. — Ми смо вам већ у 34. броју одговорили на ваше захтевање. Бројева од г. 1880 немамо. А од 30. бр. од о. г. послала вам је наша администрација три примерка. У осталом такве ствари не спадају на уредништво, него на администрацију листа, које је једно од другог одељено, те такви захтеви, управљени на уредништво, задају овоме само посла и кубуре.

(р.) у Карлову. — Безимене дописе не можемо примати у наш лист.

Јавна захвала.

Потписани приређивачки одбор сматра за своју пријатну дужност, да изјави своју најтоплију захвалност оним госпођама, госпођицама и оној господи, која су љубав имала суделовати на концертима, од којих се један давао 26. фебруара (10. марта) о. г. у корист „новосадског филијала друштва црвеног крста“, а други 28. фебруара (12. марта) о. г. у корист овомесних „добротворних женских задруга“. Нека приме дакле захвалност и признање за њихово пожртвовање и неуморни успехом крунисани труд госпође: Ирма Адамовићка, Анђелина Арнолдова, Ружа Белчфелдијева, Маргита Франклова, Зорка Грчићка, Јелена Хофбауерка, Ида Пауковићка, Ана Прашова, Јозефина Шрајберка и Марта Станојевићка; госпођице: Марија Адамовића, Зорица Вучетића, Лаура и Марија Добруцкова, Јованка Дицгенова, Ирма Духекова, Пепика Фетерова, Ирена Хофбауерова, Леона Хокова, Адела Худелисова, Софија Кодина, Фелиција Офнерова, Јозефина Полакова, Емилија Профумина, Илонка и Вилма Сасијева, Хедвига Шварцова, Јозефина Венцлова, Марија Винклеова и Малвина Цубертова; господа: Александар Јорговић, Новак Ковачевић, Стеван Куглер, Фрања Кулчар, Фрања Петрик и Лауш Салаји; на послетку изјављује се најусрднија захвалност г. Максиму пл. Ракасовићу, пуковнику пешачке регименте Филиповића, који је цео свирачки збор за оба вечера бесплатно уступио.

У Новоме Саду 4. (16.) марта 1883.

У име приређивачког одбора изасланог од „новосадског филијала друштва црвеног крста“:

А. О. Шрајбер, с. р., тајник. **А. Хаџић**, с. р., председник.

Захвала.

Моју најтоплију благодарност изражавам свима шидским грађанима, а наиме госпођици Јулијани Горјанчевићевој, која се највише трудила, да се у моју корист беседа држи.

У Сомбору 1. марта 1883.

С поштовањем

Анђелија Спаићева,
припр. II. год.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У Н. САДУ „код светог Саве“

Сад баш изађе из штампе:

НОВА КЊИГА ЗА МЛАДЕЖ:

ЧЕСТИТКЕ

о имен-дану — о новој години и другим разним пригодама — у прози и стиховима.

Цена је овој књизи од 140 страна 50 новчића.

Ко у напред новац пошље — добија у крстоплету (Kreuzband) о нашем трошку.

Ми Срби при разним свечаностима радо изјављујемо један другом у честиткама наше жеље и осећаје, а у тој намери, како би пријатеље, рођаке и добротворе своје и тиме уверили о нашој искреној љубави, поштовању и благодарности.

Али искуством осведочени, да се при оваким приликама у честиткама врло често и најлепшијем осећају даде неприкладан облик, а све ради тога, што за таке свечаности у нашој књижевности немамо згодна упутства, то се ево решисмо, да горњом књигом попунимо и ту празнину.

У тој књизи наћиће пошт. читалац у изобиљу разних а сходних честитака не само о новој години и имен-дану, него и за много друге прилике, које човека у животу сретају.

Којима је дакле до тога стало, да својим чистим истинитим и искреним осећајима и жељама према пријатељима, рођацима, претпостављенима и добротворима леп, прикладан и достојан облик даду, таковима топло препоручујемо горњу књигу, којом ће се сваки при разним свеченим приликама користити моћи.

Српски књижари
БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

КЊИЖАРА ЛУКЕ ЈОЦИЋА И ДРУГА
У НОВОМ САДУ.

НАЈНОВИЈЕ НАШЕ ИЗДАЊЕ.

Сад баш изађе из штампе

НОВА КЊИГА

(у листу овом оглашена и разашиље се претплатницима и предбројницима)

СРБИ У УГАРСКОЈ

њихова повесница, повластице (привилегије), црква, политичко и друштвено стање

у две књиге француски написао

ЕМИЛ ПИКО.

С француског превео, и поправама допунио
Др. СТЕВАН ПАВЛОВИЋ.

(Превод овај наградила је „Матица Српска“ расписаном наградом **од 300 фор. а. вр.**)

Садржај је књизи овој:

I. Срби у Угарској од VII. века до првих ратова са Турцима.
II. Повесница Срба у Угарској од првих ратова са Турцима до скочања Бранковића.
III. Повесница Срба у Угарској од скончања Бранковића, до сеобе патријарха Чарнојевића (1521—1694.) — Прве повластице цара Леополда I.
IV. Повесница Срба у Угарској како се доселише 1690. па до сеобе Хрватове и Текелијне у Русију (1751.) — Нове повластице Леополда I., Јосифа I., Карла VI. и Марије Терезије.
V. Повесница Срба у Угарској, од сеобе Текелијне и Хрватове у Русију, док се Србима не дадоше грађанска права (1751—1791.)
VI. Повесница Срба у Угарској, како им се дадоше грађанска права до покрета 1848. Ратови против Француске.
VII. Српски покрет 1848—1849. — Стварање српског војводства.
VIII. Повесница Срба у Угарској од покрета, итд. (почетак.)

Цена је књизи овој (првој) од сад **дуђанска 2 фор. а. вр., за Србију 4 динара и 50 пара.**

Нека је на знање:

Ко се и од сад потруди и поручи **осам егземплара** књиге ове, и новац нам у напред пошље, добија **девету** књигу за труд.

Књижарима и препродавцима дајемо уобичајени књижарски рабат.

У Новом Саду 18. фебруара 1883.

Књижара Луке Јоцића и друга

Исказ

о приходу и расходу концерата приређених дана 10. и 12. марта о. г. у корист новосадског филијалног друштва црвеног крста у земљама св. круне Угарске и овдашње три добротворне женске задруге.

Приход прве забаве.

Од продатих улазница — — — — — —	519 ф. 80 н.
Добровољни прилози:	
Његово Високопреосвештенство г. Василијан Петровић епископ бачки — — — — —	10 ф. — н.
Пресветли г. Феликс Парчетић велики жупан новосадски — — — — — — — —	5 ф. — н.
Г. Рајнхолд Клес — — — — — — —	6 ф. — н.
Г. Теодор Хирш — — — — — — —	5 ф. — н.
Г. др. Младен Јојкић — — — — — —	5 ф. — н.
Велеможна госпођа Јелена Обркнежевића —	2 ф. — н
Г. др. Фрања Волф — — — — — —	2 ф. — н.
Од продатог рефлектора — — — — —	12 ф. — н.
Целокупни приход	566 ф. 80 н.

Целокупни расход.

По гласу 21 рачуна — — — — — —	281 ф. 96 н.
Остаје чист приход	284 ф. 84 н.

Приход друге забаве.
(Смањеним ценама.)

Од продатих улазница — — — — — —	239 ф. 80 н.
Добровољни прилог — — — — — —	1 ф. 20 н.
Целокупни приход	241 ф. — н.

Расход.

По гласу 16 рачуна — — — — — —	121 ф. — н.
Остаје чист приход	120 ф. — н.

У Новом Саду 15. марта 1883.

Антоније О. Шрајбер с. р. благајник новосадсадског филијала црвеног крста.
Антоније Хаџић с. р. председник приређивач. одбора.
Виктор Духек с. р. благајник новосадског филијала црвеног крста.
Димитрије Кода с. р. одборник.
Стеван Франкл с. р. одборник.

Извештај

о „беседи“ коју приредише „пријатељи певања“ у Госпођинци на Сретење ов. год. у корист једног сиромашног гимназисте.

Од улазница добивено — — — — — —	86 ф. 90 н.
Добровољних прилога — — — — — —	42 ф. 60 н.
Приход свега	129 ф. 50 н.
Расход	41 ф. 75 н.
Остаје чистих	87 ф. 75 н,

Добровољне прилоге приложише:

Васа Брежовски бележник у Стапару послао 5 ф. Новак Ловић економ 3 ф. По 2 ф. Никола Бељански парох, Максим Томин председн. црк. општ. Александар Мирковић трговац. Јулијана Гавриловића трг. 1 ф. 50 н По 1 ф. Стеван Јаковљевић учитељ, Марко Катић кнез, Стеван Ковачевић супст. бележник, Гавра Вучерић подбележн., Никола Каленић касир. Гавра Туцаков, Рада Стојилов, Мата Попић угоститељ, Ђока Петровчанин председн. Тима Давидовац, Новак Каленић, Новић Ивков сви из Чуруга, Јован Ђорђевић економ из Новог Сада, Никола Јаблански п. солгабиров из Жабља, Араницки подбележн. из Жабља, Александар Мирић бележн. овд. Јован Ђорђевић лечник, Катица Магарашевића учитељица, Мита Пејић учитељ, Лаза Остојић, Пера Теофановић касир, Мориц Штајнфелд. По 50 н. Бранко Јанковић учитељ, Младен Перић, Алесандар Петровчанин, Мика Ћурчин, Мита Туцаков, Глиша Панков, Ненад Перић, Александар Аксин, Милан Живановић ковач сви из Чуруга. Влада Војновић из Фелдварца 60 н.

Свима овим добротворима у име приређивача „беседе“ изричем овим најтоплију благодарност. Евала им!

Уједно захваљујем и нашим врлим Српкињама госпођицама Катици Магарашевићевој учитељици, Персиди Бабићевој, Милеви Бељанској, Соки и Јулки Локићевој, које при беседи суделоваше и својим дивним гласовима допринеше, да је беседа онако сјајна на опште задовољство присутних била. Живиле!

У Госпођинци 8. фебруара 1883.

МИТА ПЕЈИЋ,
учитељ

Ред пловидбе

од 3. (15.) марта 1883. до даље наредбе.

У ЗЕМУН: уторником, средом, петком, суботом и недељом после ½5 сахата после подне.

У ТИТЕЛ: средом и недељом после ½5 сахати после подне.

У ОРШАВУ и ГАЛАЦ: средом, петком и недељом после ½5 сахата после подне.

У БУДИМ-ПЕШТУ: понедељником, средом, четвртком, суботом и недељом у ½11 сахата пре подне.

Отправништво.

Ред пловидбе

помесног пароброда „Нимфе,“

који ће од 10. марта рим. о. г. између Н. Сада и Каменице пловити, и то:

из Каменице у Нови Сад: пре подне у ½7, 8 и ½10 сахата, после подне у ½2, ¼4 и ½6 сахата;

из Новога Сада у Каменицу: пре подне у 7, 9 и 11 сах., после подне у ½3, 4 и 6 сах.

Недељом и свецем при лепом времену возиће пароброд пре подне као и у радне дане, после подне по потреби.

У Каменици 26. фебруара (10. марта) 1883.

Подузимачи.

Ред вожње железничких влакова.

Полазак из **Н. Сада у Суботицу** после подне у 2 с. 30 м., а стиже у **Суботицу** у 7 с. 50 м.

Полазак из **Суботице у Пешту** у 10 с. 35 м у вече.

Полазак из **Суботице у Сегедин** у 10 с. 30 м. у вече.

Полазак из **Суботице у Сомбор** у 5 с. 30 м. из јутра.

Полазак из **Суботице у Н. Сад** у 6 с. из јутра а стиже у **Н. Сад** у 11 с. 14 м.

Из **Пеште у Суботицу** стиже у 4 с. 20 м. из јутра.

Из **Сегедина у Суботицу** стиже у 5 с. из јутра.

ОГЛАСИ.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

Од стране господарственог уреда петроварадинске имовне општине даје се на знање, да ће се ради изнајмљења права ватања пијавица у барама поменуте имовне општине на једну или више година дне 24. априла 1883. у 10 сати пре подне јавна дражба са писменим понудама одржавати.

Понуде морају до почетка дражбе предане и са 5 процената од понуђене своте као жаобине у готовом новцу или у ценубени папири по банковној вредности понуђени бити.

Досталац имаће половину једногодишње најамне своте као јамчевину уплатити, односно жаобину до те своте попунити.

Поближи увети могу се до дана дражбе код господарственог уреда увидити.

У Митровици 14. марта 1883.

Господарствени уред.

КОНКУРС.

У српско-православној општини доњо-ковиљској управљено је место пароха IV. разреда, којег попуњења ради оним се конкурс отвара с тим, да удовици до 20. маја о. год. половина од свију парохијских прихода припада.

Просветељи имају своје инструиране молбенице путем својих предпостављених власти до 2. (14.) априла о. г. конзисторији овој поднети.

Из седнице епархијске конзисторије бачке у Новом Саду 2. (14.) септембра 1882.

2—3 **Конзисторија епархије бачке.**

Стечај.

Код градског поглаварства у Митровици упражњено је место градског мерника.

Са овим местом скопчана је годишња плата од 600 фор. а. вр. те је службовање за прву годину привремено.

Молитељи нека своје ваљано обложене молбенице са потребитим сведочбама мерничке способности најдаље до 25. марта т. г. подписаном поглаварству упутити изволе.

У Митровици, дне 26. фебруара 1883.

Градоначеник
Милекић.

3—3

ЗА МАНУФАКТУРНУ РАДЊУ

тражи се солидан млађи помоћник који добро немачки и мађарски говори. Упитати се у администрацији овог листа. 1—1

СЕМЕЊЕ

најбоље врсте баштенско пољско и од цвећа

може се добити

У ТРГОВИНИ СПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА

Д. КОДЕ

У НОВОМЕ САДУ. 87—100

Оглас.

Вашар ново-пазувачки држаће се 23., 24. и 25. марта по римском кал.

С. С. НИКОЛАЈЕВИЋ,
закупник.

1—2

ОБЈАВА.

Имам земљу у Крагујевцу добру за прављење цигаља, поред текуће воде, а 10 минута далеко од Крагујевца. Овде ће се ове године зидати три основне школе, гимназија велика и многи дућани, јер ће се стари рушити.

Погодбу може сваки дознати код браће Поповића и Паје Гостовића у Новом Саду, а са друге стране код подписаног у Крагујевцу.

Паштрмац,
професор гимназије крагујевачке.

1—1

Гвожђарска трговина

Љ. Е. ПАНАЈОТОВИЋА и СИНОВА
у Руми 3—3

потребује одмах два солидна, потпуно вешта помоћника који и мађарски говоре и једног шегрта.

ЧУЈТЕ! ВИДИТЕ! ДИВИТЕ СЕ!

САМО 4 ФОР.

са ц. кр. патентом провиђен

САХАТ СА ШЕТАЛИЦОМ

са избијајућом машином

у фино изглачаном оквиру од орахова дрвета са шеталицом и бронзаним претегама. Осим ових својстава има тај сат и то чудновато, што му у мрачној ноћи

ЦИФРЕ СВЕТЛЕ

светлошћу дивном, љубичастом, чаробном. А за интензивну светлост

10 година јамчимо.

Сто и опет сто муштерија, који су овај сахат видели и купили, били су као очарани овом

невероватном јефтиноћом.

Мислимо, да смо дужни да упозоримо читаоце, да од како сати постоје није било ничег овоме сличног, тако практичног и тако невероватно јефтиног, јер

ЧУДИ СЕ ЧИТАОЧЕ

како је то пријатно, јест! како је то дивно када се ноћу пробудиш па и без свеће сахат дивном светлошћу сјаје, па ти у сред мрачне ноћи показује време тачно на минуте.

У врло много породица и у врло многим званијама је овај сахат постао неопходно нужна ствар, шта више кућни пријатељ — а ми их шиљемо у наточ и то по јефтину цену од **4 фор.**

ЧУВАЈТЕ СЕ. Од других трговина по 2 ф. 80 н. оглашени и препоручени сатови, који су просте ствари — од тих се може код мене добити по ф. 1.50. Сваки мој сахат има златним словима написано на табли за цифре „**Patent.**“

Наручбине по пошти па и брзојавне погодбе управљају се на ову адресу:

Patent-Pendel-Uhren-Fabriks-Depot
J. H. Rabinovicz, Wien
II. Schiffamtsgasse Nr. 20. 3—8

КОСТА СТОЈАНОВИЋ

ГРАЂЕВИНСКИ БРАВАР У НОВОМ САДУ,
у ћурчијској улици број 1788.

Препоручује своје сложиште свију врста

ОГЊИШТА ШТЕДЊАКА (шпорхерта)

И ФУРУНА ЗА КОТЛОВЕ

као и нову повлашћену врсту

СТОЛНИХ ОГЊИШТА ОД БЛЕХА И КАЉЕВИМА ОБЛОЖЕНИХ,

који уштеде 40% горива а удешени су за угљен-брикет. — Прима и извршује сваки **браварски посао** на **грађевини, ограде порте, гробова** по **најновијем укусу**, а **најјефтинијој цени**, исто тако и све **оправке** са **најсолиднијом израдом**. 4—16

Потребујем и **два шегрта**.

ОБЈАВА ЛИЦИТАЦИЈЕ.

„I. новосадска заложница“ јавља овим да ће се ту 9. (21.) марта 1883. у 8 сахати пре подне под руковањем судског изасланика на јавној лицитацији **продавати заложене ствари**, којима је рок откупу био месеца **септембра, октобра, новембра и декембра 1882. год.** П. т. купци учтиво се дакле позивају овамо.

Странке, које би још вољне биле, своје пале ствари да искупе, или да рок залози продуже, позивају се овим да то учине најдаље до 8. (20.) марта.

У Новом Саду, месеца марта 1883.

Карло Левингер и син.

Одговорни уредник Миша Димитријевић.

Српска штампарија дра Светозара Мијатовића.